

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»**

Кафедра Безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної

та навчальної роботи

Р.Б.Папірник

09 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія, організація і технологія наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

263 «Цивільна безпека»

(шифр і назва спеціальності)

Цивільна безпека

(назва освітньої програми)

доктор філософії

(назва освітнього ступеня)

дenna

(дenna, заочна, вечірня)

розробник

Шаломов Володимир Анатолійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія, організація і технологія наукових досліджень визначає коло проблем, пов'язаних з організацією та методикою науково-дослідницької діяльності; вибір теми, визначення об'єкта і предмета, методології і методів дослідження, оформлення результатів наукових пошуків у вигляді рефератів, курсових, дипломних робіт, доповідей, статей, монографій, кандидатських і докторських дисертацій та авторефератів; основні вимоги Міністерства освіти і науки України до курсових, дипломних та магістерських робіт, а також вимоги ВАК України до дисертацій та авторефератів.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			I	II
Всього годин за навчальним планом, з них:	180	6	90	90
Аудиторні заняття, у т.ч:	60		30	30
лекції	60		30	30
лабораторні роботи	-		-	-
практичні заняття	-		-	-
Самостійна робота, у т.ч:	120		60	60
підготовка до аудиторних занять	36		26	10
підготовка до контрольних заходів	17		12	5
виконання курсового проекту або роботи	-		-	-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	37		22	15
підготовка до екзамену	30		-	30
Форма підсумкового контролю			залік	екзамен

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – формування у слухачів наукового світогляду, цілісного уявлення про методологію наукового дослідження та навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності, формування системи теоретичних і практичних знань в галузі цивільної безпеки, проведення і методології наукових досліджень, філософських і організаційних засад наукової діяльності; вивчення принципів і методів управління і реалізації наукових досліджень, організації праці дослідника, етики і моралі науки; набуття практичних навичок організації дослідження, оприлюднення і реалізації результатів дослідження.

Завдання - ознайомити з наукою як системою знань, формами її організації і управління, системою підготовки наукових кадрів в Україні; дати уявлення про методологію наукових досліджень як інструментарій і як науку про методи і області їх застосування в науковій діяльності; розкрити значення і сутність інформаційного забезпечення наукової діяльності; ознайомити з організаційними засадами наукових досліджень; дати уявлення про етапи організаційно-методичної підготовки наукового дослідження; ознайомити з методикою експериментальних досліджень і математичного планування експерименту; ознайомити з формами апробації і реалізації наукових досліджень; дати уявлення про ефективність наукової діяльності і методику її визначення; розкрити роль і принципи наукової організації праці у науковій діяльності.

Пререквізити дисципліни.

«Філософія», «Управління цивільною безпекою», «Психологія праці та її безпека», «Експертиза з охорони праці» за освітнім рівнем бакалавра, «Інтелектуальна власність», «Охорона праці в будівельній галузі», «Методика та організація наукових досліджень», «Науково-дослідна робота з безпеки та охорони праці» за освітнім рівнем магістра.

Постреквізити дисципліни.

Виконання наукових досліджень.

Компетентності.

Загальні компетентності: ЗК.1 Компетентність у самостійному проведенні наукових досліджень у галузі цивільної безпеки організації на рівні доктора філософії, проведення аналізу отриманих результатів, прийнятті обґрунтованих рішень у розв'язанні проблем та вирішенні науково-прикладних завдань. Здібності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, обґрунтування та моделювання задач, аналізу інформації з різних джерел. Спроможність користуватися сучасними інформаційними технологіями. ЗК.2 Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, шукати власні шляхи вирішення наукових задач у напрямку підвищення ефективності менеджменту організації. Здатність виявляти проблеми та визначати цілі і завдання по їх вирішенню, формулювати та експериментально перевірити наукові гіпотези. Здатність застосовувати набуті теоретичні знання на практиці. ЗК.3 Розуміння іншомовних професійних текстів, використовувати іноземну мову для представлення наукових результатів в усній та письмовій формі та для спілкування в міжнародному загальному, науковому і професійному середовищі. ЗК.4 Компетентність у розробці, плануванні та реалізації дослідницьких інвестиційних та інноваційних проектів і програм. Спроможність працювати у науковій та професійній групі з дотриманням етичних зобов'язань, координувати свою роботу з отриманими результатами інших членів наукових напрямів, підпорядковувати цілі своєї роботи основним цілям роботи напряму дослідження. ЗК.5 Здібність самостійно шукати власні шляхи вирішення проблем, критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, рецензувати публікації та автореферати, робити правильні і науково обґрунтовані висновки з аналізу результатів власних досліджень. ЗК.6. Компетентність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК.1 Компетентність у володінні інформацією щодо сучасного стану, тенденцій розвитку, проблематики та наукової думки у сфері цивільної безпеки. Компетентність у виявленні, постановці та вирішенні актуальних наукових задач та проблем в даній області. Здібності до проведення оригінальних досліджень, якість яких відповідає національному та світовому рівням. Здатність самостійно планувати зміст та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження. СК.2 Компетентність у використанні сучасних методів моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних програм, комп'ютерних систем та мереж, програмних продуктів при створенні нових знань, отриманні наукових та практичних результатів у сфері сучасних методів менеджменту організаційних структур. СК.3 Компетентність в проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел за темою дисертації. Компетентність у публічному представленні та захищі результатів наукових досліджень. Здатність брати участь у критичному діалозі у напрямку наукових досліджень по темі дисертаційної роботи, міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію. Науково обґрунтовувати та оцінювати отриманні результати.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми «Цивільна безпека» СВО ПДАБА-263 дФ-20):

ЗР1. Знання та розуміння методів наукових досліджень, вміння і навички застосовувати методи наукових досліджень на рівні доктора філософії. ЗР7. Знання та розуміння сучасних методів теоретичного та експериментального дослідження. ЗР11. Вміння та навики розуміння наукових статей в сфері обраної спеціальності, аналізувати інформаційні джерела, виявляти протиріччя і невирішені раніше задачі (проблеми) або їх частини, формулювання наукових гіпотез. ЗР14. Вміння та навички організовувати творчу діяльність, роботу над статтями та доповідями, виконувати незалежні оригінальні і придатні для опублікування дослідження у сфері проблем цивільної безпеки, проводити дослідження щодо підвищення їх ефективності, організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертації встановленим вимогам. ЗР16. Вміння та навики планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, формулювати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, формувати структуру і розробляти план дослідження, створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам рецензентів на національному та міжнародному рівнях. ЗР19. Вміння та навички планувати теоретичне та експериментальне дослідження, грамотно оцінювати його результати. ЗР21. Вміння та навички спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та/або професійної діяльності з метою обговорення дискусійних питань, результатів досліджень, узгодження дій і спільної роботи на конференціях, симпозіумах, наукових семінарах, доводити результати досліджень та інновацій до колег, публічно представляти, захищати результати своїх досліджень, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою, використовувати сучасні засоби візуальної презентації результатів дослідження. ЗР23. Здатність до самонавчання та самореалізації. ЗР27. Знання, розуміння, вміння та навики дотримання норм наукової етики та авторських прав.

Методи навчання. використання лекційних курсів, консультацій провідних фахівців, самостійна робота із джерелом інформації, участь у науково-практичних семінарах та конференціях, публікації тез доповідей.

Форми навчання: групові, індивідуальні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1.					
Теоретико-методологічні основи наукових досліджень.					
1. Виникнення та еволюція науки. Теоретичні та методологічні принципи науки.	12	4			8
2. Методологія і методи наукових досліджень.	13	4			9
3. Загальна характеристика процесів наукового дослідження.	13	4			9
4. Пошук інформації у процесі наукової роботи.	13	4			9
5. Види наукових публікацій (доповідь, стаття, монографія).	13	4			9
6. Правила оформлення публікацій.	13	6			7
7. Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт.	13	4			9
Разом за змістовим модулем 1	90	30			60
Змістовий модуль 2.					
Організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.					
1. Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження здобувачів вищої освіти.	7,5	4			3,5
2. Види науково-дослідної роботи.	7,5	2			5,5
3. Педагогічна і науково-виробнича практика здобувачів вищої освіти.	7,5	4			3,5
4. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів.	7,5	4			3,5
5. Дисертаційні роботи та їх види.	7,5	4			3,5
6. Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.	7,5	4			3,5
7. Автореферат дисертації та методика його написання.	7,5	4			3,5
8. Оформлення документів для подання атестаційної справи до ВАК України.	7,5	4			3,5
Разом за змістовим модулем 2	60	30			30
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	180	60			120

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1, 2	Виникнення та еволюція науки. Теоретичні та методологічні принципи науки.	4
3, 4	Методологія і методи наукових досліджень.	4
5, 6	Загальна характеристика процесів наукового дослідження.	4
7, 8	Пошук інформації у процесі наукової роботи.	4
9, 10	Види наукових публікацій (доповідь, стаття, монографія).	4
11, 12, 13	Правила оформлення публікацій.	6

14, 15	Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт.	4
16, 17	Дисертаційна робота як кваліфікаційне дослідження здобувачів вищої освіти.	4
18	Види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти..	2
19, 20	Педагогічна і науково-виробнича практика здобувачів вищої освіти.	4
21, 22	Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів.	4
23, 24	Дисертаційні роботи та їх види.	4
25, 26	Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.	4
27, 28	Автореферат дисертації та методика його написання.	4
29, 30	Оформлення документів для подання атестаційної справи до ВАК України.	4
Усього годин		60

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	36
2	Підготовка до контрольних заходів	17
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях 3.1. Наукова комунікація. Наукова школа. 3.2. Атестація наукових та науково-педагогічних кадрів. 3.3. Здобувачі наукового ступеня, які працюють над дисертаціями поза докторантурою або аспірантурою. 3.4. Організація творчої діяльності. 3.5. Психологія наукової творчості. 3.6. Робочий день науковця. 3.7. Робоче місце науковця. 3.8. Оргтехніка, технічні засоби наукової діяльності. 3.9. Ділове спілкування. 3.10. Ділове листування. 3.11. Ділова розмова по телефону. 3.12. Особистий архів (бібліотека) здобувача.	37
4	Підготовка до екзамену	30
	Разом	120

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методами контролю є усний контроль, письмовий, практична перевірка, а також методи самоконтролю та самооцінювання.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень. (1 семестр)

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	15
2.	Опрацювання матеріалу самостійної роботи	25
3.	Контрольна робота	60
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність аспіранта на лекції оцінюється в – 1 бал.
Всього 15 лекцій.

Опрацювання матеріалу самостійної роботи

- а) подання матеріалу однієї з тем розділів програми, які не викладаються на лекціях у вигляді презентації, доповідь та обговорення – 20-25 балів;
 б) доповідь без презентації – 15-19 балів;
 в) наявність опрацьованого матеріалу – 8-14 балів;
 г) анотації опрацьованого матеріалу – 4-7 балів;
 д) анотації опрацьованого матеріалу частково – 1-3 бали.

Інші теми, що винесені на самостійну роботу підлягають перевірці під час контрольних заходів поточного та підсумкових контролів.

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які аспірант зобов'язаний дати у письмовій формі відповіді, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 30.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 60.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

25-30 балів – надано вичерпну відповідь на запитання, приведені необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, подані на них ґрутові пояснення.

19-24 балів – надано повну відповідь на запитання, приведені необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не наведені достатні пояснення до них.

13-18 балів – надано повну відповідь на запитання, але приведена тільки частина необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, надані недостатні пояснення до них.

8-12 балів – розкрита суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді зроблено спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

3-7 балів – не повністю розкрита суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

1-2 бали – дана невірна відповідь на запитання.

Підсумкова оцінка знань проводиться як сума балів за відвідування лекцій, опрацювання матеріалу самостійної роботи та за контрольну роботу.

Змістовий модуль 2. Організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.
(2 семестр)

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	15
2.	Підготовка доповіді	25
3.	Контрольна робота	60
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність аспіранта на лекції оцінюється в – 1 бал.
Всього 15 лекцій.

Опрацювання матеріалу самостійної роботи

- а) подання матеріалу однієї з тем розділів програми, які не викладаються на лекціях у вигляді презентації, доповідь та обговорення – 20-25 балів;
 б) доповідь без презентації – 15-19 балів;
 в) наявність опрацьованого матеріалу – 8-14 балів;
 г) анотації опрацьованого матеріалу – 4-7 балів;
 д) анотації опрацьованого матеріалу частково – 1-3 бали.

Інші теми, що винесені на самостійну роботу підлягають перевірці під час контрольних заходів поточного та підсумкових контролів.

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які аспірант зобов'язаний дати у письмовій формі відповіді, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 30.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

28-30 балів – аспірант дав вичерпану відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, дав на них грунтовні пояснення.

20-27 балів – аспірант дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатніх пояснень до них.

13-19 балів – аспірант дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них.

6-12 балів – аспірант розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблено спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

1-5 балів – аспірант не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

0 балів – дана невірна відповідь на запитання.

Підсумкова оцінка визначається, як середня балів поточного контролю та екзамену.

Екзаменаційна оцінка

Максимальна оцінка за екзамен – 100 балів. Екзамен складається з трьох питань теоретичного курсу. Максимальна кількість балів за першу і другу відповідь по 35 балів, за третю – 30 балів.

За відповіді на перше і друге питання екзамену нараховують наступну кількість балів:

– за повну відповідь – 33-35 балів;

– аспірант дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них – 22-32 балів;

– аспірант дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 11-21 балів;

– аспірант не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-10 балів;

– аспірант дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.

За відповідь на третє питання екзамену нараховують наступну кількість балів:

– за повну відповідь – 29-30 балів;

- аспірант дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них - 20-28 балів;
- аспірант дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 10-19 балів;
- аспірант не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-9 балів;
- аспірант дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.

11. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповіальність викладача і аспіранта; прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної доброчесності.

При організації освітнього процесу здобувачі вищої освіти та викладачі діють відповідно до нормативної бази академії.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Передбачається систематичне відвідування аспірантами аудиторних занять, за винятком поважних причин.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній з поважної причини, він/она презентує виконані завдання під час консультацій викладача. Порядок зарахування пропущених занять: якщо пропущено лекцію – у формі усного опитування за підготовленим рефератом на відповідну тему. При цьому враховується причина пропущених занять: якщо заняття пропущене з поважної причини, то відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0; якщо заняття пропущене за відсутністю поважної причини – з коефіцієнтом 0,5.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності аспірантами. Аспіранти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» ПЛПМ 0812-001:2018, яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дотримуємося Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Якщо аспірант має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Академії, він може звернутися за консультацією до Комісії з питань академічної доброчесності.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Грушко И. М. Основы научных исследований / И. М. Грушко, В. М. Сиденко. – Харьков : Вища школа, 1983. – 224 с.

2. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В.М.Шейко, Н.М. Кущинаренко. – Київ : Знання, 2008. – 310с.
3. Гаврилов Е. В. Технологія наукових досліджень і технічної творчості / Е. В. Гаврилов, М. Ф. Дмитриченко, В. К. Доля та ін. – Київ : Знання України, 2007. – 318 с.
4. Кринецкий И. И. Основы научных исследований / И. И. Кринецкий. – Киев – Одесса: Вища школа, 1981. – 208 с.
5. Мальцев П. М. Основы научных исследований / П. М. Мальцев, Н. А. Емельянова. – Киев : Вища школа, 1982. – 192 с.
6. Пальчевский Б. А. Научное исследование: объект, направление, метод / Б. А. Пальчевский. – Львов : Вища школа, 1979. – 180 с.

Допоміжна

1. Адлер Ю. П. Введение в планирование эксперимента / Ю. П. Адлер. – Москва : Металлургия, 1968. – 155 с.
2. Альтшуллер Г. С. Алгоритм изобретения / Г. С. Альтшуллер. – Москва : Московский рабочий, 1973. – 296 с.
3. Альтшуллер Г. С. Найти идею: введение в теорию решения изобретательских задач / Г. С. Альтшуллер. – Новосибирск : Наука, 1986. – 209 с.
4. Барабашук В. И. Планирование эксперимента в технике / В. И. Барабашук, Б. П. Креденцер, В. И. Мирошниченко. – Киев : Техніка, 1984. – 198 с.
5. ДСТУ 3008-95. Документация. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 37 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Укл. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
7. Філософський енциклопедичний словник. / Голова ред. колегії В. І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.

13. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. www.nbuu.gov.ua.

2. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsp.gov.ua>.

3. <http://www.social.org.ua> – Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Розробник

(В.А. Шаломов)

Гарант освітньої програми

(А.С. Бєліков)

Силабус затверджено на засіданні кафедри Безпеки життедіяльності
Протокол № 4 від « 28 » 09 20 20 року